

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av redovisad måluppfyllelse i delårsrapport per augusti 2018

Rapport Gr 02/2018

November 2018
Richard Norberg, revisionskontoret
Diarienummer: REV 28:4-2018

Innehåll

1. SAMMANFATTANDE ANALYS.....	3
1.1. BEDÖMNING AV DET EKONOMISKA RESULTATET	3
1.2. BEDÖMNING AV RESULTATET FÖR VERKSAMHETSMÅL	4
1.3. SAMLAD BEDÖMNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	5
1.4. REKOMMENDATIONER	5
2. BAKGRUND	6
2.1 IAKTTAGELSER I 2017 ÅRS GRANSKNING	6
2.2 LANDSTINGSSTYRELSENS YTTRANDE	8
2.3 REVISIONSFRÅGOR, METOD M.M.	9
3. GRANSKNING AV LANDSTINGSSTYRELSENS REDOVISNING.....	10
3.1 LANDSTINGSSTYRELSENS INSTRUKTION	10
3.2 LANDSTINGSSTYRELSENS DELÅRSRAPPORT	12
3.3 BEDÖMNINGAR AV EKONOMISKT RESULTAT	12
3.4 SAMLADE BEDÖMNINGAR AV RESULTAT FÖR VERKSAMHETSMÅL	13
3.5 REDOVISNINGEN AV RESULTAT FÖR STYRELSE OCH NÄMNDER.....	15
4. SAMLAD BEDÖMNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	18
5. GRANSKNING AV LANDSTINGSSTYRELSENS UNDERLAG	19
6. UPPFÖLJNING AV 2017 ÅRS REKOMMENDATIONER.....	23
7. SVAR PÅ REVISIONSFRÅGOR.....	25

1. Sammanfattande analys

1.1. Bedömning av det ekonomiska resultatet

För år 2018 har fullmäktige budgeterat ett överskott med 136 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2018 ha ett överskott med 138 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstinget ett överskott med 95 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -43 miljoner kronor. Resultatet per augusti 2018 var 57 miljoner kronor lägre än vid motsvarande period år 2017 trots att det positiva finansiella nettot hade ökat väsentligt mellan åren. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen. Denna typ av intäkter är av tillfällig karaktär och kan inte förväntas vara kvar på samma nivå under kommande år.

Verksamheternas nettokostnader redovisade per augusti 2018 ett underskott mot budget på -286 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat från 9 procent vid delår per april 2018 till 6,9 procent per augusti 2018. Kostnadsutvecklingen var något högre än vid samma period föregående år. Största avvikelserna fanns inom personalkostnader. Antalet årstjänster hade ökat med 200. Kostnaden för hyrpersonal hade minskat med 35 miljoner kronor vilket motsvarade 21 procent jämfört med föregående år. Per augusti uppgick kostnaderna för hyrpersonal till 129 miljoner kronor. Minskningen av hyrpersonal inom primärvården var högre än plan men sjukhusvården klarade inte sin plan. Enligt åtgärdsplanerna skulle kostnaderna för hyrpersonal minska med 102 miljoner kronor för helåret. Arbete med övriga åtgärder pågick och sammantaget uppgick reduceringarna per augusti till 62 miljoner kronor av planen på 113 miljoner. I maj 2018 presenterade landstingsdirektören ytterligare åtgärder på kort och lång sikt för att minska den höga kostnadsutvecklingen. I delårsrapporten per augusti uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett tillräcklig effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2018.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 134 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var ett positivt finansnetto på 350 miljoner kronor.

Nettokostnadsutvecklingen har fortsatt att ligga på en hög nivå under år 2018 trots omfattande åtgärdsplaner. Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag ökade inte i samma takt (2 procent). För att nå en långsiktig ekonomisk balans behöver ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag överstiga ökningen av verksamhetens nettokostnad.

1.2. Bedömning av resultatet för verksamhetsmål

Fullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål:

- Bättre och jämlik hälsa
- God och jämlik vård
- Aktiv och innovativ samarbetspartner
- Attraktiv arbetsgivare

Fullmäktige har angett att styrelser och nämnder med utgångspunkt av fullmäktiges övergripande mål ska besluta om mätbara mål för sina ansvarsområden. Med hjälp av landstingsstyrelsens rapportering i delårsrapporter och årsredovisning ska fullmäktige följa upp de övergripande målen.

Granskningen visar att kvaliteten i landstingsstyrelsens underlag till delårsrapporten var av varierad kvalitet. Metodmässiga brister i underlagen bidrog till att utvärderingen av verksamhetsmålen i delårsrapporten i vissa delar blev otydlig.

Vi konstaterar också att redovisningen i delårsrapporten av de aktiviteter som styrelser och nämnder genomfört i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat utgjordes av beskrivande texter. Till följd av att det för uppdragen saknades mätbara mål är de beskrivande texterna i delårsrapporten svåra att värdera.

I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den saknade underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges övergripande mål ”Bättre och jämlik hälsa” och ”Aktiv och innovativ samarbetspartner”. Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte säkerställde att det fanns underlag för att i delårsrapporten följa upp samtliga övergripande mål som fullmäktige beslutat om.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att fullmäktiges övergripande mål ”Attraktiv arbetsgivare” skulle uppfyllas vid årets slut. Vi gör ingen annan bedömning.

Delårsrapporten visade att mål inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet inte skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att det vid årets slut skulle finnas avvikelser inom fullmäktiges målområden för ”God och jämlik vård”. Landstingsstyrelsen bedömde att målet delvis skulle vara uppfyllt. Vi anser att landstingsstyrelsen är för optimistisk i sin prognos för detta mål. Vi bedömer att det finns risk att målet ”God och jämlik vård” inte nås vid årets slut.

I vår granskning av landstingsstyrelsens protokoll framgår att styrelsen inte beredde något förslag på åtgärder till fullmäktige med anledning av redovisade avvikelser i delårsrapporten. Inte heller hälso- och sjukvårdsnämnden vände sig med yrkanden till fullmäktige med anledning av den bristande måluppfyllelsen.

Landstingsstyrelsen har enligt kommunallagen den ledande rollen i beredningen inför fullmäktige. Om landstingsstyrelsen anser att en nämnd inte har förutsättningar att klara av att genomföra sitt uppdrag bör styrelsen skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. På samma sätt bör en

nämnd, om den anser att den inte har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av en nämnd.

1.3. Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

I delårsrapporten gör landstingsstyrelsen en avstämning mot de tre finansiella mål som fastställts för år 2018. Styrelsen gör prognosen att ett mål kommer att uppnås delvis och att två av målen kommer att uppnås helt. Vi gör ingen annan bedömning.

Delårsrapporten saknar liksom tidigare år en samlad bedömning av god ekonomisk hushållning. Hur landstingsstyrelsen ser på verksamhetsmålen kopplat till god ekonomisk hushållning framgår inte med tydlighet i delårsrapporten.

Vi instämmer förvisso med landstingsstyrelsen i bedömningen om att de finansiella målen till stor del kommer att nås vid årets slut. Mot bakgrund av verksamheternas stora ekonomiska underskott och avvikelser inom målet ”God och jämlik vård” är vår sammantagna bedömning dock att de redovisade resultaten per augusti 2018 och prognosen för helåret inte är förenliga med fullmäktiges mål.

1.4. Rekommendationer

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klara av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- De rutiner som finns för arbetet på tjänstemannanivå med delårsrapporten behöver kompletteras så att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.
- Redovisningen i delårsrapporten är i första hand inriktad på landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga nämnder. Gör tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten

för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.

- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställa att underlagen håller en tillräcklig kvalitet. Kommentera i den samlade delårsrapporten för landstinget om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse och om orsaker till att åtgärder inte har varit tillräckliga.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

2. Bakgrund

Fullmäktige har beslutat att fullmäktige ska behandla två delårsrapporter. Den första delårsrapporten ska vara per den 30 april 2018 och den andra per den 31 augusti 2018. Landstingsstyrelsens delårsrapporter till landstingsfullmäktige ska ge svar på frågan om styrelser och nämnder håller sig till de beslut och direktiv som fullmäktige beslutat för styrelser och nämnder. Delårsrapporterna ska också innehålla prognoser om det är troligt att fullmäktiges mål kommer att uppnås vid årets slut.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med mål, beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelserna och nämnderna ansvarar också för återrapporteringen till fullmäktige. Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorerna har i sin revisionsplan för år 2018 beslutat att landstingsstyrelsens delårsrapport per augusti ska granskas.

2.1 lakttagelser i 2017 års granskning

Positivt var att de flesta styrelser och nämnder i landstinget hade formulerat mätbara mål. Positivt var också att redovisningen av måluppfyllelsen i delårsrapporten hade utvecklats i jämförelse med tidigare år. Framför allt hade redovisningen utvecklats när det gällde landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering.

Negativt var att delårsrapporten visade att mål inom tillgänglighet, personal och ekonomi inte skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde i

delårsrapporten att det skulle finnas stora avvikelser inom fullmäktiges mål-områden för ”God och jämlik vård” och ”Attraktiv arbetsgivare”.

Revisorerna ansåg att det av delårsrapporten inte tillräckligt tydligt framgick varför framför allt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade stora avvikelser i förhållande till fullmäktiges mål:

- Hur kommer det sig att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden under flera år redovisat svaga resultat?
- Varför har de åtgärder som landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit inte varit tillräckliga?
- Vilka åtgärder var nödvändiga för att landstingsstyrelsen och nämnden skulle klara att uppfylla fullmäktiges mål?

För år 2017 hade fullmäktige budgeterat ett överskott med 155 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2017 haft ett överskott med 270 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen ett överskott med 152 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -118 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade ökat från 2,8 procent vid delår per april till 6,7 procent per augusti och var även högre än vid samma period föregående år. Största avvikelsen fanns för personalkostnader. I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 10 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -145 miljoner kronor. Detta motsvarade en budgetavvikelse med -2 procent. I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett avsedd effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att vissa av åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2017.

I årsredovisningen för år 2017 redovisade landstinget en budgetavvikelse med -10 miljoner kronor och ett resultat på +145 miljoner kronor. Det positiva ekonomiska resultatet förklarades i huvudsak av realisationsvinster. Verksamheterna redovisade ett underskott med 360 miljoner kronor år 2017.

Vid granskningen av delårsrapporten framkom att landstingsstyrelsen inte beredde något förslag på åtgärder till fullmäktige med anledning av de redovisade avvikelserna i delårsrapporten. Inte heller någon av nämnderna vände sig med yrkanden till fullmäktige med anledning av att de redovisade bristande måluppfyllelse.

Revisorerna konstaterade att landstingsstyrelsen enligt kommunallagen hade den ledande rollen i beredningen inför fullmäktige. Om landstingsstyrelsen ansåg att en nämnd inte hade förutsättningar att klara av att genomföra sitt uppdrag borde styrelsen skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget skulle ändras eller om det behövdes andra åtgärder. På samma sätt bör en nämnd, om den anser att den inte har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av en nämnd.

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnade revisorerna följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klarar av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- Besluta om en instruktion till övriga styrelser och nämnder med uppgifter om vilka krav som landstingsstyrelsen ställer i beredningen av delårsrapporten.
- Bedöm i delårsrapporten i vilken grad enskilda styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse, orsaker till att åtgärder inte varit tillräckliga m.m.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller inte klara av att genomföra fullmäktiges uppdrag.

2.2 Landstingsstyrelsens yttrande

Den 3 april 2018 yttrade sig landstingsstyrelsen över granskningen av delårsrapporten per augusti 2017 (VLL 2284-2017). En genomgång av yttrandet visar att landstingsstyrelsen i allt väsentligt instämde med revisorernas iakttagelser. Landstingsstyrelsen uppgav att den vidtagit följande åtgärder:

- Landstingsstyrelsen hade inför nämndernas arbete med årsrapporter 2017 beslutat om en instruktion (VLL 2337-2017). Landstingsstyrelsen hade också beslutat om en plan för samtliga uppföljningsrapporter för år 2018 (VLL 2335-2017).
- Inför arbetet med årsredovisningen 2017 hade landstingsstyrelsen enligt yttrandet arbetat med att utveckla redovisningen av hur nämndernas resultat bidrog till uppfyllelsen av fullmäktiges mål.
- Under år 2018 skulle redovisningen av arbete och resultat av fullmäktiges uppdrag till styrelser och nämnder utvecklas.

- Landstingsstyrelsen skulle enligt yttrandet fortsätta arbetet med att utveckla analyser av vidtagna åtgärder.
- Landstingsstyrelsen skulle påbörja ett arbete med att ta fram kriterier för att kunna göra en samlad bedömning av målen för god ekonomisk hushållning.
- När det gällde beredning av förslag till fullmäktige, vid risk att styrelsen eller någon nämnd riskerade att inte uppnå fullmäktiges mål eller uppdrag, uppgav styrelsen att den skulle arbeta för att stärka beredningen av åtgärder för alla nämnder.

2.3 Revisionsfrågor, metod m.m.

Denna rapport avser granskning av delårsrapporten per augusti 2018. Granskningen är översiktlig och inriktad mot hur landstingsstyrelsen i delårsrapporten redovisat genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges mål. Nytt för i år är att granskningen också omfattar bedömningar av ekonomiska resultat och om de finansiella målen kommer att nås. Tidigare år har revisionskontorets granskningsinsatser av delårsrapporter varit avgränsade till bedömningar av resultat för verksamhetsmål. Bedömningar av ekonomiska resultat och måluppfyllelsen för de finansiella målen har tidigare granskats av EY.

De revisionsfrågor granskningen ska besvara är om:

- Det redovisade resultatet per augusti 2018 för styrelsen och nämnderna är förenligt med fullmäktiges övergripande mål?
- Verksamheten har bedrivits så att det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?
- Om det finns risk att fullmäktiges mål inte nås, redovisas i delårsrapporten tydliga åtgärder i syfte att uppnå målen vid årets slut?
- Redovisning i delårsrapporten är tillräcklig för att man ska kunna bedöma om det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?
- Delårsrapporten innehåller en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut?
- Landstingsstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer år 2017?

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen, 11 kap. 16 § och 12 kap. 2 §.
- Lag om kommunal redovisning, 9 kap. 1 §

Granskningen omfattar inte frågorna om delårsbokslutet är upprättat i enlighet med god redovisningssed, i enlighet med lag om kommunal redovisning samt om delårsrapporten ger en rättvisande bild av landstingets resultat och ställning. Dessa frågor besvarar EY i sin granskning av delårsbokslutet.

3. Granskning av landstingsstyrelsens redovisning

Fullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål:

- Bättre och jämlik hälsa
- God och jämlik vård
- Aktiv och innovativ samarbetspartner
- Attraktiv arbetsgivare

Fullmäktige har angett att styrelser och nämnder med utgångspunkt av fullmäktiges övergripande mål ska besluta om mätbara mål för sina ansvarsområden. Med hjälp av landstingsstyrelsens rapportering i delårsrapporter och årsredovisning ska fullmäktige följa upp de övergripande målen.

3.1 Landstingsstyrelsens instruktion

Den 12 december 2017 (§ 249) beslutade landstingsstyrelsen om en uppföljningsplan för år 2018 för styrelser och nämnder (VLL 2335:2-2017). I uppföljningsplanen kan man läsa att styrelser och nämnder ska följa upp och utvärdera sina verksamheter mot bakgrund av:

- Fullmäktiges mål
- De mål som styrelser och nämnder beslutat i sina verksamhetsplaner

Av uppföljningsplanen framgick att respektive styrelse och nämnd senast den 3 oktober 2018 skulle lämna sina underlag till landstingsstyrelsens för styrelsens beredning av delårsrapporten per augusti 2018 till fullmäktige.

Den 7 juni 2018 (§ 147) beslutade landstingsstyrelsen om en instruktion till styrelser och nämnder inför deras arbete med delårsrapporterna per augusti 2018. Bifogat till instruktionen fanns en mall med vägledning om vilka uppgifter som skulle ingå i delårsrapporterna.

Därutöver finns det i landstingets ledningssystem tre dokument som är av betydelse för arbetet med att bereda delårsrapporterna:

- Tidplan för planerings- och uppföljningsprocessen. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet innehåller en översiktlig tidplan för de olika delarna i planerings- och uppföljningsprocessen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Dokumentet riktar sig till medarbetare i landstinget som arbetar med verksamhetsplanering och uppföljning på politisk nivå.
- Riktlinjer för verksamhetsplanering och uppföljning. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet riktar sig till chefer och medarbetare i landstinget. På översiktlig nivå beskrivs planerings- och uppföljningsprocessen i landstinget.
- Beredning av underlag till delårs- och årsredovisning. Registrerad i ledningssystemet i februari 2018. Dokumentet riktar sig till stabschefer, verksamhetsområdeschefer och tjänstepersoner i staber. I dokumentet finns en tidplan för arbetet med delårsrapporterna. I dokumentet finns också en beskrivning av ansvar på tjänstemannanivå för arbetet med att bereda delårsrapporterna:

- Landstingsdirektören beslutar om tidplan och disposition för arbetet med delårsrapporter. Landstingsdirektören beslutar också på tjänstemannanivå om det slutliga förslaget till delårsrapporter.
- Ekonomidirektören har det övergripande ansvaret på tjänstemannanivå för beredningen av delårsrapporter. Ekonomidirektören har ansvar för att rutiner och tidplaner följs.
- Chef för enheten för planering och styrning ansvarar för att utveckla och förvalta processen för arbetet med delårsrapporter. Chefen för enheten planering och styrning har också ett helhetsansvar för kvaliteten i de finansiella avsnitten i delårsrapporter.
- Chefen för enheten för redovisning och transaktioner ansvarar för kvaliteten i informationen om räkenskaperna samt tar fram förslag till innehåll i den finansiella analysen.
- Strateg för verksamhetsutveckling ansvarar för att leda det operativa arbetet med att bereda förslaget till delårsrapporter. Strategen ska bland annat förankra tidplan och disposition med tjänstemannaledningen. Strategen ska utse en stabsövergripande arbetsgrupp för stöd i arbetet med texter och underlag.
- Strateg för planering och uppföljning ansvarar för att ta fram förslag till förvaltningsberättelse. Förslag till texter i delårsrapporter ska strategen förankra med tjänstemannaledningen. Strategen tilldelar arbetsuppgifter till andra berörda stabspersoner. Strategen tar också fram skrivmallar för delårsrapporter.
- Tjänstepersoner som lämnar in underlag till delårsrapporter ansvarar för att underlagen lämnas i tid, är kvalitetssäkrade och avstämde med ansvarig chef. Tjänstepersoner som ingår i den stabsövergripande arbetsgruppen ansvarar för att säkerställa helhetsperspektiv av underlagen till delårsrapporter.
- Kommunikationsdirektören ansvarar för val av extern leverantör för grafisk formgivning av årsredovisning. Tjänsteperson på kommunikationsstaben ansvarar för den slutliga språkliga bearbetningen av texter och bilder i delårsrapporter och årsredovisning.

Vår kommentar

Vi är positiva till att det fanns en uppföljningsplan och instruktion för arbetet med delårsrapporten per augusti 2018. Positivt är också att det på tjänstemannanivå fanns riktlinjer m.m. för arbetet med beredningen av delårsrapporten. I granskningen av årsredovisningen 2017 rekommenderade vi att riktlinjerna m.m. på tjänstemannanivå behövde kompletteras med mer detaljerade rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

3.2 Landstingsstyrelsens delårsrapport

I delårsrapporten per augusti 2018 redogjorde landstingsstyrelsen för sina bedömningar av måluppfyllelsen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål och de uppdrag som styrelsen lämnat till styrelser och nämnder. I delårsrapporten återgav landstingsstyrelsen också de resultat som styrelserna och nämnderna redovisat i deras egna delårsrapporter. I delårsrapporten fanns vidare ett särskilt ekonomiavsnitt med analyser av det ekonomiska resultatet för landstinget fram till augusti 2018 och prognoser för årets slut. Delårsrapporten innehöll också avsnitt för redovisning av produktion och produktivitet, balansräkning, koncernredovisning, redovisningsprinciper, budgetjusteringar, intern kontroll m.m.

3.3 Bedömningar av ekonomiskt resultat

För år 2018 har fullmäktige budgeterat ett överskott med 136 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2018 ha ett överskott med 138 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen ett överskott med 95 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -43 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat från 9 procent vid delår per april till 6,9 procent per augusti. Kostnadsutvecklingen var något högre än vid samma period föregående år.

Största avvikelsen mot budget fanns inom personalkostnader. Antalet årstjänster hade ökat med 200. Kostnaden för hyrpersonal hade minskat med 35 miljoner kronor vilket motsvarade 21 procent jämfört med föregående år. Per augusti uppgick kostnaderna för hyrpersonal till 129 miljoner kronor. Minskningen av hyrpersonal inom primärvården var högre än plan men sjukhusvården klarade inte sin plan. Enligt åtgärdsplanerna skulle kostnaderna för hyrpersonal minska med 102 miljoner kronor för helåret. Arbete med övriga åtgärder pågick och sammantaget uppgick reduceringarna till 62 miljoner kronor av planen på 113 miljoner per augusti. I maj presenterade landstingsdirektören ytterligare åtgärder på kort och lång sikt. Redovisningen av utfallet visade att åtgärderna hade haft begränsad effekt till och med augusti. I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett tillräcklig effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att vissa av åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2018.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 134 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var att finansnettot visade ett överskott med 350 miljoner kronor.

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade per augusti 2018 en negativ avvikelse mot budget på 190 miljoner kronor för sitt ansvarsområde, vilket motsvarade -6,5 procent. Föregående år redovisade nämnden ett underskott på -166 miljoner kronor vid samma period. Nettokostnadsutvecklingen uppgick till 9,3 procent jämfört med motsvarande period år 2017.

Landstingsstyrelsen redovisade per augusti 2018 en negativ avvikelse mot budget på 97 miljoner kronor för sitt ansvarsområde, vilket motsvarade -4,4 procent. Föregående år redovisade styrelsen ett underskott på -78 miljoner

kronor vid samma period. Nettokostnadsutvecklingen uppgick till 4,1 procent jämfört med motsvarande period år 2017.

Nämnden för funktionshinder och habilitering redovisade per augusti 2018 ett underskott mot budget på -1,1 miljoner kronor. Föregående år redovisade nämnden ett underskott på -3 miljoner kronor vid samma period. Nämndens nettokostnadsutveckling var -0,2 procent.

Övriga styrelser och nämnder redovisade tillsammans ett överskott mot budget på 2 miljoner kronor.

Landstingsstyrelsens prognos för helåret 2018 var ett resultat på 134 miljoner kronor vilket motsvarade en negativ avvikelse mot budget på -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var att finansnettot visade ett överskott med 350 miljoner kronor. Det positiva finansiella nettot var 169 miljoner kronor högre än vid motsvarande period föregående år. Resultatet exklusive finansiella poster var 227 miljoner kronor lägre än föregående år. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen.

Vår kommentar

Resultatet per augusti 2018 var 57 miljoner kronor lägre än vid motsvarande period år 2017 trots att det positiva finansiella nettot hade ökat väsentligt mellan åren. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen. Denna typ av intäkter är av tillfällig karaktär och kan inte förväntas vara kvar på samma nivå under kommande år.

Det är bekymrande att nettokostnadsutvecklingen har fortsatt att ligga på en hög nivå trots omfattande åtgärdsplaner. Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag ökade inte i samma takt (2 procent). För att nå en långsiktig ekonomisk balans behöver ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag överstiga ökningen av verksamhetens nettokostnad.

3.4 Samlade bedömningar av resultat för verksamhetsmål

På samma sätt som tidigare år var redovisningen i delårsrapporten av måluppfyllelsen för verksamhetsmål i första hand inriktad mot landstingsstyrelsen som nämnd, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. För folkhögskolestyrelsen och övriga nämnder var redovisningen mer översiktlig.

Med hjälp av tabeller redovisade landstingsstyrelsen prognoser för måluppfyllelsen vid årets slut för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Av redovisningen framgick att landstingsstyrelsen per augusti 2018 följde upp 38 mål av de sammanlagt 61 mål som styrelsen och de två nämnderna hade beslutat om för år 2018. Landstingsstyrelsen bedömde att 27 av målen, motsvarande 71 procent, skulle vara uppfyllda vid årets slut. Landstingsstyrelsen uppgav att utmaningar fanns främst inom områdena ekonomi, tillgänglighet, patientsäkerhet, kompetensförsörjning och arbetsmiljö. I delårsrapporten beskrev landstingsstyrelsen också de aktiviteter som genomfördes i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat till styrelser och nämnder.

I tabellen nedan finns landstingsstyrelsens sammanfattande bedömningar av måluppfyllelsen vid årets slut för fullmäktiges övergripande mål.

Fullmäktiges mål	Landstingsstyrelsens bedömningar
Bättre och jämlik hälsa	<p>Varken landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden eller nämnden för funktionshinder och habilitering genomförde uppföljning av detta mål per augusti 2018. I delårsrapporten redovisade styrelsen att det saknades underlag för att göra en helhetsbedömning av måluppfyllelsen vid årets slut. Styrelsen bedömde dock att patientnämnden, samverkansnämnden, nämnderna för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen respektive Skellefteå- och Norsjöområdet vid årets slut hade goda förutsättningar att nå målen som de följde upp i sina delårsrapporter.</p>
God och jämlik vård	<p>Landstingsstyrelsen bedömde att styrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering vid årets slut skulle nå 20 av de 31 mål som följdes upp i delårsrapporten. Enligt styrelsen fanns det förbättringsområden för mål inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Styrelsen uppgav i delårsrapporten att ”övriga nämnder” hade rapporterat att deras prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut var god. Landstingsstyrelsens samlade bedömning var att fullmäktiges mål om god och jämlik vård var ”på väg att delvis uppfyllas”.</p>
Aktiv och innovativ samarbetspartner	<p>Varken landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden genomförde uppföljning av detta mål per augusti 2018. Nämnden för funktionshinder och habilitering följde upp i sin delårsrapport per augusti 2018 ett mål. Landstingsstyrelsen bedömde att detta mål skulle uppfyllas vid årets slut. I delårsrapporten konstaterade styrelsen att det sammantaget saknades underlag för att göra en helhetsbedömning av måluppfyllelsen vid årets slut.</p> <p>I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att folkhögskolestyrelsen och nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet hade god prognos att nå sina mål inom målområdet. För övriga nämnder lämnade landstingsstyrelsen inga prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut.</p>
Attraktiv arbetsgivare	<p>Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att de 6 mål som följdes upp per augusti 2018 skulle nås vid årets slut. I delårsrapporten redovisade styrelsen också att folkhögskolestyrelsen och patientnämnden rapporterat att de hade goda prognoser att vid årets slut nå sina mål inom målområdet. För övriga nämnder lämnade styrelsen inga prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut. Landstingsstyrelsens samlade bedömning var att målområdet ”var på väg att uppfyllas”.</p>

Vår kommentar

I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den saknade underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges övergripande mål ”Bättre och jämlik hälsa” och ”Aktiv och innovativ samarbetspartner”. Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte säkerställde att det fanns underlag för att i delårsrapporten följa upp samtliga övergripande mål som fullmäktige beslutat om. Vi instämmer i landstingsstyrelsens prognos om att det övergripande målet ”Attraktiv arbetsgivare” uppfylls vid årets slut.

För det övergripande målet ”God och jämlik vård” konstaterar vi stora avvikelser per augusti 2018 för målvärden inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Trots de stora avvikelserna är landstingsstyrelsens samlade bedömning att målet ”God och jämlik vård” delvis kommer att uppfyllas vid årets slut. Vi anser att landstingsstyrelsen är för optimistisk i sin prognos för detta mål. Vi bedömer att det finns risk att målet ”God och jämlik vård” inte uppfylls vid årets slut.

Som framgått var landstingsstyrelsens bedömningar av måluppfyllelsen för fullmäktiges övergripande verksamhetsmål i första hand inriktade mot landstingsstyrelsen som nämnd och på hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. När det gällde måluppfyllelsen för övriga nämnder var landstingsstyrelsens redovisningar och bedömningar summariska. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga styrelser och nämnder.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.

Vi konstaterar också att redovisningen i delårsrapporten av de aktiviteter som styrelser och nämnder genomfört i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat utgjordes av beskrivande texter. Till följd av att det för uppdragen saknades mätbara mål och en redovisning i förhållande till de mätbara målen är de beskrivande texterna i delårsrapporten svåra att värdera. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultaten av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.

3.5 Redovisningen av resultat för styrelser och nämnder

Efter de avsnitt i delårsrapporten där landstingsstyrelsen lämnade samlade bedömningar om måluppfyllelsen vid årets slut redogjorde landstingsstyrelsen i korthet för de resultat som styrelsen och nämnderna hade lämnat i sina delårsrapporter per augusti 2018. Redovisningen avsåg både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. I tabellen nedan har vi sammanställt upp-

gifter som landstingsstyrelsen redovisade när det gällde resultat per augusti 2018 och prognoser för helår.

Styrelse eller nämnd	Redovisat resultat och prognos för verksamhetsmål
Landstingsstyrelsen	Landstingsstyrelsen följde i delårsrapporten upp 8 av sina 19 mål. Styrelsen bedömde att 6 av målen skulle uppfyllas och 2 av målen delvis skulle uppfyllas vid årets slut. Styrelsen bedömde att den år 2018 skulle ha stora svårigheter att klara av att genomföra verksamheten inom budget.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Landstingsstyrelsen redovisade att hälso- och sjukvårdsnämnden i sin delårsrapport hade följt upp 20 av sina 30 mål för år 2018. Nämnden bedömde att 13 mål skulle uppfyllas och att 3 mål delvis skulle uppfyllas vid årets slut. Nämnden bedömde att det behövdes strukturförändringar i form av minskat uppdrag för att nämnden skulle klara av sitt uppdrag inom budget.
Nämnden för funktionshinder och habilitering	Nämnden har för år 2018 15 mål. I sin delårsrapport följde nämnden upp 10 mål. Nämnden bedömde att 8 mål skulle vara uppfyllda och 2 mål delvis uppfyllda vid årets slut. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett underskott med 1 miljon kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet	Landstingsstyrelsen redovisade att nämnden i sin delårsrapport hade följt upp alla sina 15 mål för året. Nämnden bedömde att 14 av målen skulle nås vid årets slut. Ett av målen skulle enligt nämnden delvis vara uppfyllt vid slutet av året. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett ekonomiskt överskott med 130 000 kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeå-regionen	Per augusti 2018 följde nämnden upp 7 mål. Nämnden bedömde att 5 av målen skulle uppnås vid årets slut och att 2 av målen inte skulle uppfyllas. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett överskott med 327 000 kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i södra Lappland	Nämnden följde i sin delårsrapport upp 2 mål. Nämnden bedömde att båda målen skulle vara uppfyllda vid årets slut. I landstingsstyrelsens delårsrapport saknades uppgifter om nämndens ekonomiska resultat per augusti 2018. Enligt styrelsens delårsrapport bedömde nämnden att verksamheten år 2018 skulle genomföras inom anvisad budget.
Samverkansnämnden	I sin delårsrapport bedömde nämnden att den vid årets slut skulle nå sina 6 mål. Nämnden redovisade per augusti ett överskott på 122 000 kronor.

Patientnämnden	Landstingsstyrelsen uppgav att patientnämnden i sin delårsrapport följde upp 3 mål och lämnade prognos om att dessa skulle nås vid årets slut. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett överskott med 368 000 kronor. Nämnden bedömde att verksamheten år 2018 skulle genomföras inom anvisad budget.
Folkhögskolestyrelsen	Folkhögskolestyrelsen redovisade att den i delårsrapporten hade följt 9 mål. Folkhögskolestyrelsen bedömde att den vid årets slut skulle nå 8 mål och delvis nå 1 mål. Per augusti 2018 redovisade styrelsen ett överskott med 899 000 kronor. Folkhögskolestyrelsen bedömde att ekonomin vid årets slut skulle vara i balans.
Måltidsnämnden	I landstingsstyrelsens delårsrapport kan man läsa att måltidsnämnden i sin delårsrapport hade redovisat prognos om att de mål som följdes upp per augusti 2018 skulle nås vid årets slut. Per augusti redovisade nämnden ett underskott med 700 000 kronor. Nämndens prognos för helåret var ett underskott med 600 000 kronor.
Kostnämnden	Enligt landstingsstyrelsens delårsrapport hade kostnämnden rapporterat att nämnden hade 6 mål. Enligt rapporteringen var 1 mål ”verkställt”, 2 mål delvis uppfyllda och 1 mål inte ”verkställt”. I styrelsens delårsrapport saknades uppgifter om prognoser för verksamhetsmålen om måluppfyllelsen vid årets slut. När det gällde det ekonomiska resultatet redovisade nämnden en prognos på ett underskott med 2,5 miljoner kronor vid årets slut. Det prognostiserade underskottet motsvarade en budgetavvikelse med 6,4 procent.

Vår kommentar

Styrelsen refererar och sammanfattar den rapportering som nämnderna lämnat i sina delårsrapporter men gör inga självständiga bedömningar av de redovisade resultaten. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Göra tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.
- I den samlade delårsrapporten för landstinget kommentera om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.

4. Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

Västerbottens läns landsting har i landstingsplan 2016-2019 beslutat om tre finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. I juni 2018 beslutade landstingsfullmäktige om en ändring av det finansiella mål som reglerar finansiering av strategiska investeringar. I delårsrapporten görs följande avstämning mot de finansiella mål som fastställts för år 2018:

Finansiellt mål	Landstingsstyrelsens prognos 2018	Landstingsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen
Landstinget ska ha ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag (Motsvarar 136 miljoner kronor).	Prognostiserat resultat 134 miljoner kronor.	Prognosen pekar på att målet kommer att delvis uppnås.
Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2018 vara finansierat till minst 39 procent.	Per augusti uppgår pensionsmedelsportföljen till 41 procent av prognostiserat pensionsåtagande vid utgången av 2018.	Prognosen pekar på att målet kommer att uppnås.
Återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Lånefinansiering kan ske av strategiska investeringar under förutsättning att soliditeten enligt den så kallade blandmodellen inte understiger 18 procent och totalt lånebelopp överstiger 3000 miljoner kronor.	Per augusti uppgår den externa upplåningen till 1000 miljoner kronor. Likviditetsprognosen för 2018 visar ett ytterligare behov av upplåning på 200 miljoner kronor. Soliditeten enligt blandmodellen uppgår per augusti till 23,3 procent.	Prognosen pekar på att målet kommer att uppnås.

Vår kommentar

Vi instämmer i landstingsstyrelsens bedömning om att resultatmålet kommer att delvis uppnås och de övriga två målen kommer att uppnås.

Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsmässigt perspektiv. För att överensstämna med kravet i Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 22 ”Delårsrapport”, ska delårsrapporten innehålla en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att kunna uppnås. Delårsrapporten saknar liksom tidigare år en samlad bedömning av god ekonomisk hushållning. I delårsrapporten kommenteras de finansiella målen var för sig. För att kunna göra en samlad bedömning bör landstinget definiera vilka av verksamhetsmålen som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Hur landstingsstyrelsen ser på verksamhetsmålen kopplat till god ekonomisk hushållning framgår inte med tydlighet i delårsrapporten.

Vi instämmer förvisso med landstingsstyrelsen i bedömningen om att de finansiella målen till stor del kommer att nås vid årets slut. Mot bakgrund av verksamheternas stora ekonomiska underskott och avvikelser inom målet ”God och jämlik vård” är vår sammantagna bedömning dock att de redovisade resultaten per augusti 2018 och prognosen för helåret inte är förenliga med fullmäktiges mål.

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

5. Granskning av landstingsstyrelsens underlag

I vår granskning har vi kontrollerat kvaliteten på de delårsrapporter som styrelser och nämnder lämnade till landstingsstyrelsen i beredningen av landstingsstyrelsens delårsrapport. I tabellen nedan har vi sammanställt några viktigare iakttagelser vi gjort i granskningen av underlagen.

Styrelse eller nämnd	Kommentar
Landstingsstyrelsen (i egenskap av nämnd)	<p>Landstingsstyrelsen som nämnd redovisade ett underskott per augusti 2018 med 97 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med 4,4 procent. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat i jämförelse med delårsrapporten per april och låg på 4,1 procent. Styrelsens prognos var ett underskott på 105 miljoner kronor vid årets slut.</p> <p>Av de totalt 8 verksamhetsmål som landstingsstyrelsen beslutat att följa upp per augusti bedömde styrelsen att 6 mål skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde att 2 av målen delvis skulle nås vid årets slut. Avvikelser fanns framför allt för mål inom områdena bemötande och tillgänglighet.</p> <p>Gällande bemötande kommenterade styrelsen i sin delårsrapport att mål avseende entrévärdar endast delvis skulle uppnås till följd av att finansiering saknades för verksamheten och att entrévärdar inte fanns i Lycksele. Gällande tillgänglighet kommenterade styrelsen att mål om att patienter ska få vård i rimlig tid endast delvis skulle uppnås på grund av brist på läkare. Styrelsen kommenterade också att antalet köpta hyrläkarveckor hade minskat jämfört med motsvarande period år 2017 till följd av ett systematiskt arbete. Vidare kommenterade styrelsen områden såsom vårdplatser, e-hälsa och vård på distans, sjukfrånvaro samt erbjudande om heltid vid anställning. Det fanns inte någon utförlig beskrivning av de åtgärder som krävdes för att säkerställa en högre grad av måluppfyllelse vid årets slut i rapporten. I delårsrapporten kommenterade styrelsen avvikelser men beskrev endast översiktligt</p>

	<p>vilka åtgärder som pågick.</p> <p>Vi bedömer att styrelsens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig.</p> <p>Med anledning av ett stort underskott i förhållande till budget anser vi att landstingsstyrelsen i samband med delårsrapporten borde ha skrivit till fullmäktige och låtit fullmäktige pröva om budgeten till styrelsen skulle ändras eller om det behövdes andra åtgärder.</p>
Hälso- och sjukvårdsnämnden	<p>Per augusti 2018 redovisade nämnden ett underskott med 190 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med -6,5 procent. Nämnden hade en kostnadsutveckling på 9,3 procent och bedömde att resultatet vid årets slut skulle uppgå till -275 miljoner kronor i förhållande till budget. I delårsrapporten skrev nämnden att det behövdes strukturförändringar inom sjukhusvården för att nämnden skulle kunna genomföra sitt uppdrag inom den budget som fullmäktige beslutat. Nämnden lämnade dock inget yrkande med förslag på åtgärder till fullmäktige.</p> <p>Nämnden bedömde att den vid årets slut skulle uppfylla 13 av de 20 mål som nämnden följde upp i delårsrapporten. Nämnden bedömde att 3 mål delvis skulle uppfyllas och att 4 av målen inte skulle uppfyllas vid årets slut. Avvikelserna fanns framför allt för mål för ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Nämnden uppgav att bemanningsproblem hade haft en negativ påverkan på måluppfyllelsen.</p> <p>I delårsrapporten beskrev nämnden att verksamheterna arbetade med en rad åtgärder för att förbättra det ekonomiska läget.</p> <p>Vi bedömer att nämndens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig. I några fall anser vi också att nämndens prognoser för måluppfyllelsen vid årets slut var för optimistiska.</p> <p>Med anledning av nämndens svaga resultat och nämndens svårigheter att klara sitt uppdrag anser vi att nämnden i samband med delårsrapporten borde ha varit tydligare gentemot fullmäktige. Om en nämnd anser att den inte klarar av sitt uppdrag bör nämnden skriva till fullmäktige och låta fullmäktige pröva om ramarna ska ändras eller om det behövs andra åtgärder.</p>
Nämnden för funktionshinder och habilitering	<p>Nämnden redovisade ett underskott per augusti 2018 med -1,1 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med -1,7 procent. Anledningen till underskottet var enligt nämnden främst</p>

	<p>ökande hjälpmedelskostnader samt merkostnader för hjälpmedelsbutik. Hjälpmedelsverksamheten stod för den största delen av nämndens underskott. Nettokostnadsutvecklingen var -0,2 procent jämfört med samma period föregående år. Nämnden gjorde ingen prognos av resultatet i förhållande till budget vid årets slut.</p> <p>Av de tio målvärden som nämnden följde upp per augusti var nämndens prognos att åtta skulle uppnås helt och att två inte skulle uppnås vid årets slut. De mål som nämnden bedömde inte skulle uppfyllas fanns inom områden för tillgänglighet och inom basenheter- nas kvalitetsmål. I sin analys av utfallet beskrev nämnden att måluppfyllelsen var generellt god. Nämnden beskrev och gav exempel på åtgärder som pågick för att uppnå målen.</p> <p>Vi bedömer att nämndens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig. I något fall anser vi att nämndens prognos för måluppfyllelsen vid årets slut var för optimistisk.</p>
Samverkansnämnden	Nämnden bedömer att samtliga mål för år 2018 kommer att vara uppfyllda och att budgeten kommer vara i balans vid årets slut. Det ekonomiska resultatet per augusti 2018 var positivt i förhållande till budget.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet	Nämnden redovisar per augusti 2018 ett positivt ekonomiskt resultat med 285 000 kronor. Nämnden bedömer att samtliga mål helt eller delvis kommer vara uppfyllda vid årets slut.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåområdet	Nämnden bedömer att alla utom ett mål för år 2018 kommer att vara uppfyllda vid årets slut. Nämnden bedömer också att budgeten kommer vara i balans. Nämnden redovisar per augusti 2018 ett positivt ekonomiskt utfall med 327 000 kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Södra Lappland	Nämnden bedömer att alla mål kommer vara uppfyllda och budgeten kommer vara i balans vid årets slut. Det ekonomiska resultatet per augusti 2018 visar ett överskott i förhållande till budget.
Folkhögskolestyrelsen	Folkhögskolestyrelsen redovisade per augusti 2018 ett överskott på 0,95 miljoner kronor jämfört med budget. Folkhögskolestyrelsen prognostiserade en budget i balans vid årets slut.
	Folkhögskolestyrelsen skulle enligt verksamhetspla-

	<p>nen följa upp fyra av sina mål i delårsrapporten per augusti. Styrelsen följde per augusti upp 9 av sina totalt 10 mål i verksamhetsplanen. Styrelsen bedömde att 8 av dessa mål skulle vara uppfyllda vid årets slut och att ett mål delvis skulle vara uppfyllt. Styrelsens analys av utfallet var kortfattad. Styrelsen uppgav att det var osäkert om målet om antal certifierade arbetsplatser skulle uppnås. Styrelsen uppgav att den inte ville stressa det pågående arbetet på Tärnaby skidhem.</p>
Patientnämnden	<p>Patientnämnden redovisade ett ekonomiskt överskott med 368 000 kronor för perioden januari till och med augusti. Nämnden bedömde att det ekonomiska resultatet vid årets slut skulle vara i enlighet med budget.</p> <p>I nämndens verksamhetsplan för år 2018 finns en tabell med 11 mål. Få av målen är mätbara. Av verksamhetsplanen framgår inte vilka av målen som skulle följas upp i delårsrapporten.</p> <p>I sin delårsrapport uppgav nämnden att den hade genomfört beslutade aktiviteter. Nämnden bedömde att alla mål skulle vara uppfyllda vid årets slut. Vi anser att nämnden inte hade en tillräcklig uppföljning av målen.</p>
Kostnämnden i Lycksele	<p>I delårsrapporten per 31 augusti 2018 som rapporterades till landstingsstyrelsen, prognostiserar nämnden ett underskott med 2,5 miljoner kronor vid årets slut. Detta motsvarade ett underskott med 6,4 procent i förhållande till budget. Den ekonomiska prognosen som lämnades till landstingsstyrelsen hade dock inte beslutats av kostnämnden. Nämnden lämnade heller inte någon kommentar till prognosen.</p> <p>Flera av nämndens verksamhetsmål är mätbara. Nämndens redovisning av måluppfyllelsen i delårsrapporten är dock för kortfattad och därmed otillräcklig. Den otillräckliga redovisningen medför att det är svårt att verifiera måluppfyllelsen. Det är också svårt att göra en bedömning om nämndens prognos för verksamhetsmålen för helåret är rimlig.</p>
Måltidsnämnden i Skellefteå	<p>Måltidsnämnden redovisade i delårsrapporten per 31 augusti 2018 ett underskott med 0,9 miljoner kronor inklusive balanserat underskott från tidigare år. Nämndens prognos visade på ett mindre överskott vid årets slut i förhållande till budget.</p> <p>I sin verksamhetsplan beslutade nämnden om två mål som följs upp med hjälp av sex indikatorer. Nämndens mål är mätbara. Fyra av indikatorerna följdes upp i delårsrapporten per augusti 2018. Samtliga visade på ett litet positivt resultat. Nämnden bedömde att båda målen skulle nås vid årets slut. En iakttagelse är att de fyra indikatorer som följdes upp i delårsrapporten endast mäter ett av målen. Det är därför svårt att bedöma måluppfyllelsen för det andra målet.</p>

Vår kommentar

En genomgång av underlagen till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget visar att landstingsstyrelsen i allt väsentligt återgav de uppgifter som övriga nämnder hade redovisat i sina delårsrapporter. Av genomgången framgår dock att det i flera av underlagen fanns metodmässiga svagheter. Svagheter handlar bland annat om att mål inte är mätbara eller att uppföljningen av målen var otydliga. De kan också handla om att nämnder gjorde prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut trots att de inte hade genomfört någon uppföljning av resultatet per augusti 2018. I några fall anser vi också att nämnder var allt för optimistiska i sina prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut. Trots att nämnder för vissa mål redovisade stora avvikelser per augusti 2018 finns det exempel på att nämnder bedömde att målen skulle nås vid årets slut. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställa att underlagen håller en tillräcklig kvalitet.

Av underlagen framgår att framför allt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden i sina delårsrapporter redovisade stora avvikelser i förhållande till sina budgetar. Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bedömde att de skulle ha underskott i förhållande till budget vid årets slut. Hälso- och sjukvårdsnämnden hade även större avvikelser för mål inom tillgänglighet och patientsäkerhet.

Vår protokollgranskning visar att varken landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden vid sina beslut om delårsrapporter lämnade några yrkanden till fullmäktige med förslag på åtgärder med anledning av de svaga resultaten. Mot bakgrund av att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade större avvikelser i sina delårsrapporter anser vi att styrelsen och nämnden borde ha skrivit till fullmäktige med förslag på yrkanden om åtgärder.

6. Uppföljning av 2017 års rekommendationer

I tabellen nedan har vi sammanställt svar på frågan om landstingsstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i granskning av delårsrapporten per augusti 2017.

Rekommendationer från 2017 års granskning	Har nämnden under år 2018 vidtagit tillräckliga åtgärder?	Vår kommentar
Besluta om en instruktion till övriga styrelser och nämnder med uppgifter om vilka krav som landstingsstyrelsen ställer i beredningen av delårsrapporten.	Ja	Landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion.

Bedöm i delårsrapporten i vilken grad enskilda styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål.	Nej	Landstingsstyrelsen lämnar bedömningar för sig själv som nämnd och för hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering. Det är dock otydligt vilka bedömningar landstingsstyrelsen gör när det gäller flera av de övriga nämnderna
Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.	Nej	Redovisningen är beskrivande och resultat svåra att värdera.
Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse, orsaker till att åtgärder inte varit tillräckliga m.m.	Nej	Kommentarer finns till avvikelser. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter med negativa budgetavvikelser.
Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.	Nej	
Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klarar av att genomföra fullmäktiges uppdrag	Nej	

Vår kommentar

Positivt är att landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion till övriga nämnder om arbetet med delårsrapporten. Negativt är att tillräckliga åtgärder inte har vidtagits med anledning av övriga rekommendationer.

7. Svar på revisionsfrågor

I tabellen nedan har vi sammanställt svaren på våra revisionsfrågor:

Revisionsfrågor	Bedömning	Vår kommentar
Är det redovisade resultatet per augusti 2018 för styrelser och nämnder förenligt med fullmäktiges övergripande mål?	Nej	Verksamheterna redovisar stora ekonomiska underskott. Även för mål för tillgänglighet och patient-säkerhet redovisas stora avvikelser.
Har verksamheten bedrivits så att det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?	Nej	Det är inte sannolikt att fullmäktiges mål ”God och jämlik vård” uppfylls vid årets slut. Enligt landstingsstyrelsens prognos kommer hälso- och sjukvårdsnämndens och landstingsstyrelsens verksamheter att redovisa stora underskott vid årets slut.
Om det finns risk att fullmäktiges mål inte nås, redovisas i delårsrapporten tydliga åtgärder i syfte att uppnå målen vid årets slut?	Nej	I delårsrapporten beskriver landstingsstyrelsen övergripande om vilka åtgärder som vidtagits. Vi bedömer att det behövs genomgripande förändringar för att målen ska klaras.
Är redovisning i delårsrapporten tillräcklig för att man ska kunna bedöma om det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?	Delvis	Redovisningen är inriktad mot de stora nämnderna. För några av de övriga nämnderna är redovisningen inte tillräckligt utvecklad. Landstingsstyrelsens bedömningar är inriktade mot hur landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering tillsammans uppfyller fullmäktiges övergripande mål. Landstingsstyrelsen behöver utveckla redovisningen och sina bedömningar av måluppfyllelsen för övriga nämnder.
Har landstingsstyrelsen i delårsrapporten gjort en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.	Nej	Landstingsstyrelsen gör ingen samlad bedömning.

Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer år 2017?	Nej	Positivt är att landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion till övriga nämnder om arbetet med delårsrapporten. Ett antal metodmässiga svagheter medför dock att redovisningen i delårsrapporten är otydlig.
--	-----	---

Rekommendationer

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klara av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- De rutiner som finns för arbetet på tjänstemannanivå med delårsrapporten behöver kompletteras så att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.
- Redovisningen i delårsrapporten är i första hand inriktad på landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga nämnder. Gör tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.
- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställ att underlagen håller en tillräcklig kvalitet. Kommentera i den samlade delårsrapporten för landstinget om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.

- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse och om orsaker till att åtgärder inte har varit tillräckliga.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

Umeå den 13 november 2018

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor

Ingrid Lindberg
Sakkunnig